

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys kansainvälisestä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevasta sopimuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

YK:n ihmisoikeusneuvoston alaisuudessa neuvotellaan kansainvälisestä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevasta sopimuksesta. Prosessi on tärkeä, sillä kansainvälisen työjärjestön ILO:n arvion mukaan esimerkiksi pakkotyövoiman uhreja on globaalisti 25 miljoonaa ja 152 miljoonaa lasta tekee terveydelleen tai koulunkäynnilleen haitallista työtä.

Neuvotteluissa on pöydällä sopimusluonnos, jonka tavoitteena on parantaa yksilöiden ja yhteisöjen suojelua yritystoimintaan liittyviltä väärinkäytöksiltä. Erityisen keskeistä on varmistaa kansainvälinen sääntely uhrien pääsystä oikeussuojan piiriin. Vapaaehtoisuuteen perustuvat ohjeistukset ovat heikkoja näiltä osin.

Sitova yritys vastuulainsäädäntö on myös Suomen hallituksen agendalla. Hallitus on sitoutunut tekemään selvityksen, jonka tavoitteena on kansallisen yritys vastuulain säätäminen. Laki perustuu yrityksille asetettavaan niin kotimaista kuin ulkomaistakin toimintaa koskevaan huolellisuusvelvoitteeseen. Ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite edellyttäisi yrityksiä kartoittamaan niiden liiketoimintaan liittyvät ihmisoikeusriskit sekä vähentämään ja välttämään niitä sekä korjaamaan jo sattuneita ihmisoikeusloukkauksia.

Hallitusohjelman mukaan vastaavaa lainsäädäntöä edistetään myös EU-tasolla sekä globaalisti. EU-tasolla on jo säädetty huolellisuusvelvoite esimerkiksi konfliktimineraalien osalta. Myös monissa maissa on uusia lakeja tai lainsäädäntöprosesseja, jotka tähtäävät sitovaan yritys vastuulaikiin.

Yritysten ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen vahvempi sääntely kansallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla on tärkeää ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Valtioiden väliset kauppa- ja investointisopimukset takaavat yrityksille laajat oikeudet, mutta ei ole olemassa vastaavaa kansainvälistä sääntelyä, joka varmistaisi, että yrityksillä on velvollisuus huolehtia ympäristöstä ja ihmisoikeuksista.

Kansainvälinen sääntely ja sen luoma tasainen pelikenttä on myös vastuullisesti toimivien eurooppalaisten ja suomalaisten yritysten etu. Vastuullisesti toimivat yritykset kärsivät, jos kilpailijat toimivat ihmisoikeuksia kunnioittamatta.

Kirjallinen kysymys KK 282/2019 vp

Ihmisoikeusneuvoston alainen hallitustenvälinen työryhmä kokoontui viidenteen vuosittaiseen istuntoonsa Genevessä 14.—18.10.2019. EU ilmoitti heti istunnon alkuun, ettei se voi osallistua substanssikeskusteluihin sopimuksen sisällöstä, koska sillä ei ole virallista jäsenmaiden myöntämää mandaattia. Suomi ei käyttänyt istuntosalissa yhtään puheenvuoroa.

Neuvotteluissa päästiin kuitenkin eteenpäin, ja kaikilla valtioilla sekä sidosryhmillä on mahdollisuus kommentoida sopimusluonnosta kirjallisesti helmikuun 2020 loppuun mennessä. EU:n ja Suomen tulisiikin ihmisoikeuksien puolustajina jatkossa osallistua yhteistyöhaluisesti kansainvälisen sopimusluonnoksen jatkotyöstämiseen rakentavassa hengessä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko Suomi kommentoida sopimusluonnosta helmikuun määräaikaan mennessä ja

mitä Suomi aikoo EU:n jäsenenä ja nykyisenä puheenjohtajamaana tehdä sen eteen, että unioni osallistuu jatkossa aktiivisemmin neuvotteluihin kansainvälisestä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevasta sopimuksesta?

Helsingissä 1.11.2019

Hanna Sarkkinen vas